

Peníze

sifikovaných úvěrů (tj. úvěrů s různým stupněm poruch nebo opoždění ve splácení) na celkové sumě úvěrů činí zhruba 12 % a je o více než tři procentové body nižší než v závěru roku 2002. V tom podíl úvěrů ohrožených (tj. dvě nejhorší z celkem pěti kategorií klasifikovaných úvěrů) činí 5,3 % ze sumy všech úvěrů a snížil se téměř o tři procentní body. Suma ohrožených úvěrů činí cca 52 miliardy CZK (**Tab. č. III/2**).

Obchodní profilování bank pokračovalo v trendech založených již několik let. Prosazovala se snaha bank omezit závislost výnosů na úrokovém rozpětí (neboť trh zápůjčních peněz je – též s přispěním přístupu ke zdrojům mimo ČR – značně saturován a stlačil již podstatně rozpětí mezi úroky z vkladů a úvěrů) a zvýšit podíl výnosů provizních a poplatkových. Druhým silným trendem je tlak na snižování nákladovosti bankovního provozu novými technologiemi, automatizací, zaváděním dálkového/elektronického přístupu klientů k účtům atd. To vše se projevilo také poklesem počtu zaměstnanců bankovníctví z maxima 54 tis. osob v roce 1997 na dnešních zhruba 40 tis. osob a redukováním sítí poboček. Tyto momenty mají přirozeně svůj doprovodný vývoj v marketingové orientaci na provizní a poplatkové produkty (aktivní účty, platební karty, zabezpečování platební agendy atd.) i v bezpečnostních oblastech (ochrana karet a bezhotovostního/automatizovaného platebního styku bez fyzické přítomnosti klienta). Banky v ČR rozvíjejí svou orientaci spíše do univerzální šíře než do úzké specializace, ať jde o produkty či o klientelu (nejen firemní zaměření – corporate, ale i malobankovníctví – retail). Předmětem kritiky však stále zůstává neuspokojivá nabídka a špatná dostupnost úvěrů pro menší podnikatelské subjekty.

Zesílil rovněž citelně tlak na finanční zprostředkovatele, a tedy primárně na banky, vyžadující zesílení prevence vůči specifickým druhům finanční kriminality, jimiž je »praní špinavých peněz« či finanční převody, využitelné k financování terorismu.

Vývoj právního/regulačního rámce bankovníctví

Nejužší právní rámec bankovního podnikání, který tvoří:

- zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění změn a doplňků – v konsolidovaném znění uveřejněn ve Sbírce zákonů č. 406/2002 – tedy ve znění tzv. harmonizační novely, platné od 1. května 2002
- zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech, a návazný změnový zákon č. 125/2002 Sb., účinné od 1. ledna 2003
- zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, doplňující věcnou úpravu, provedenou zákonem č. 124/2002 Sb., institucionálním a procedurálním mechanismem, účinný od 1. ledna 2003, si zachoval v roce 2003 v podstatných rysech nezměněnou povahu.

Větší čínorodosti byly však vystaveny další zákony, které se rovněž silně dotýkají bank, a to zvláště zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, a trojice zákonů, majících tvořit rámec podnikání na kapitálovém trhu – návrh zákona o podnikání na kapitálovém trhu s doprovodným změnovým zákonem, návrh zákona o dluhopisech a návrh zákona o kolektivním investování. Mimo to byl opětovně předložen vládní návrh zákona o omezení hotovostních plateb.

Reglementační dopady, které z těchto zákonů na banky vyplývají, jsou početné a značné. Pouze část z nich je však – vzhledem k postupu v projednávání a schvalování těchto zákonů – bezprostřední a dostatečně jednoznačná.

Opět se otevřelo riziko určitého zhoršení situace bank, pokud jde o uplatňování principu »Poznej svého klienta«. Prosazování této zásady získává v západní Evropě půdu, což je ilustrováno propracováváním zásad KYC (»Know-Your-Client Approach«, podporovaný autoritou Basilejského výboru pro bankovní bezpečnost). V České republice se tento přístup nedaří uspokojivě a stabilně sladit s jiným zájmem, podporovaným direktivou ES, totiž se zájmem na ochraně údajů o fyzických osobách. Problém znovu ožil v souvislosti s návrhem novely zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, v němž je navrženo zrušení specifické úpravy pro banky, obsažené v § 37 zákona o bankách.